

Vedlegg 1. Om Kommunal- og regionaldepartementets virkemidler

I dette vedlegget redegjøres det for bruken av midlene fra KRD som inkluderes i forsøket kap. 551, post 64. Posten er opprettet i forbindelse med forsøket Fritt Fram i Oppland jf. St. prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (2003-2004).

Føringene og retningslinjene for kap. 551, post 60 gjelder for bruken av de midlene under kap. 551, post 64 som går til formål under kap. 551, post 60.

1. Frister i 2006

- Frist for årsrapport 2005 er 21. april 2006
- Frist for halvårsrapport 2006 er 1. august 2006
- Frist for innspill på omstillingsbehov 2007 er 1. august 2006

Vi minner om at det skal leveres årsrapport til KRD på vanlig måte i tillegg til en felles årsrapport fra forsøket.

2. Fordeling av rammen på kap. 551, post 60

Samlet bevilgning på kap. 551, post 60 er kr. 1 054 555 000 (ikke inkl. Oppland).

Foreslått bevilgning i St. prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) ble ikke endret i budsjettbehandlingen i Stortinget. Bevilgningen og fylkesfordelingen er derfor ikke endret i forhold til orienteringsbrevet av 10. november 2005.

Oversikt over fordelingen til de enkelte fylkeskommunene og Oslo kommune, er å finne i vedlegg 1. Fylkenes rammer til regional utvikling er fastsatt etter både objektive og skjønnsmessige kriterier.

Regjeringen er opptatt av å styrke kommunenes rolle i distriktspolitikken og mener kommunale næringsfond er et viktig virkemiddel for å styrke mulighetene til å drive lokalt næringsutviklingsarbeid. Det er derfor lagt til grunn en samlet ramme på 100 mill. kroner til en gjeninnføring av kommunale næringsfond. Midlene til kommunale næringsfond er fordelt til fylkene som et skjønnstilskudd.

Til orientering kan nevnes at i grunnlaget for fylkesfordelingen av midlene har departementet tatt hensyn til det forvaltningsansvar enkelte fylker har for Interreg III A-program. Oppland fylke deltar ikke i Interreg III A slik at det tildeles ikke skjønnsmidler til dette formål til Oppland.

Også for 2006 er det lagt inn en skjønnstildeling til fylker med regioner og lokalsamfunn med store omstillingsutfordringer. Skjønnstildelingen for 2006 er på 65 mill. kroner.

3. Overordnede distrikts- og regionalpolitiske mål og strategier

De overordnede målene for regjeringens distrikts- og regionalpolitikk er definert i St.prp.nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) Om endring av St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet 2006.

Regjeringen vil gjennomføre et distriktpolitisk løft. Målet er å legge til rette for likeverdige levekår og økt verdiskapning i hele landet slik at folk kan gis reell valgfrihet med hensyn til bosted. Regjeringen er opptatt av å sikre at det blir tatt distriktpolitiske hensyn i sektorpolitikken og har derfor en klar målsetting om bedre samordning av den brede distrikts- og regionalpolitikken. Regjeringen er opptatt av å sikre at det blir tatt distriktpolitiske hensyn i sektorpolitikken og har derfor en klar målsetting om bedre samordningen av den brede distrikts- og regionalpolitikken. Regjeringen ønsker å gi folk reell frihet i valg av bosted. En sterk og sunn kommuneøkonomi er en forutsetning for et godt velferdstilbud i hele landet og er en viktig del av regjeringens satsing på distriktene.

Distrikts- og regionalpolitikken tar utgangspunkt i at ulike deler av landet står overfor ulike utfordringer og har ulike rammevilkår. For å nå målene i distrikts- og regionalpolitikken må de som skal ta beslutningene ha kunnskap om regionale- og lokale forhold. Regjeringen har derfor lagt mesteparten av økningen av bevilgningene til distrikts- og regionalpolitikken på midlene til regional utvikling i regi av fylkeskommunene.

Regjeringen er også opptatt av å legge til rette for næringsutvikling og nyskaping og ser det derfor som viktig å øke støtten til næringsutvikling gjennom Innovasjon Norge.

Regjeringen vil sette i gang flere satsinger der departementet forutsetter at virkemiddelaktørene og fylkeskommunene vil få viktige utviklings- og driftsoppgaver.

Det vil bli satt i gang en egen satsing på småsamfunn som både vil ha fokus på gode tjenester, velferdstilbud og attraktive lokalsamfunn, og på å utløse nye muligheter for næringsutvikling. Departementet legger opp til en åpen dialog med fylkeskommuner, kommuner, frivillige organisasjoner og Innovasjon Norge i utformingen av småsamfunnssatsingen.

Regjeringen vil at også kvinner og ungdom skal ha muligheter til å skape egne arbeidsplasser nær hjemstedet sitt og vil avsette midler til tiltak som skal stimulere skaperevne og entreprenørskap hos kvinner og unge. Økte midler til de nasjonale virkemiddelaktørene vil forsterke pågående satsinger og legge grunnlag for eventuelle nye prosjekter.

Kvinner og unge vil også være viktige målgrupper under en forsterket satsing i skjæringspunktet mellom kultur og næring i distriktene. Regjeringen viser til at det er

satt i gang en rekke lovende tiltak og at det pågår mange interessante forsøk rundt i landet for å utvikle lokale, kulturelle tradisjoner, spesielle kunstmiljø og særlige naturgitte eller andre ressurser i økt næringsmessig sammenheng. Regjeringen mener derfor at det er et stort potensial for videre næringsutvikling innenfor denne sektoren, som med en fellesbetegnelse ofte kalles kulturbaserte næringer. Det legges her opp til en satsing mellom flere departement samt fylkeskommuner og aktuelle virkemiddelaktører.

Regjeringen vil legge frem en egen stortingsmelding om distrikts- og regionalpolitikken våren 2006.

4. Om bruken av kap. 551, post 60 (tilsvarende formål på kap. 551, post 64)
Innenfor de overordnede målene for distrikts- og regionalpolitikken, har departementet konkretisert en helhetlig målstruktur for de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene på KRDs budsjett. Hovedmålene for 13.50 er:

- 1. Økt tilvekst, sysselsetting og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv, gjennom næringsutvikling, innovasjon og entreprenørskap, geografisk differensiert og i hovedsak innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.**
- 2. Gode lokale og regionale rammebetingelser for næringsliv og befolkning, geografisk differensiert og i hovedsak innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.**
- 3. Utvikle attraktive regioner og sentra for befolkning og næringsliv, geografisk differensiert og i hovedsak innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.**

Både under hovedmål 1, 2 og 3 skal virkemidlene blant annet brukes til å møte omstillingsutfordringer i områder med ensidig næringsstruktur og små arbeidsmarkeder gjennom ulike typer nærings- og samfunnsrettet innsats. Det internasjonale arbeidet er en gjennomgående aktivitet innenfor alle målene. Innenfor disse målene skal det gis et særskilt fokus på målgruppene kvinner og unge. Særskilte tiltak mot innvandrere og miljø skal også synliggjøres. Midlene til distrikts- og regionalpolitikk på Kommunal- og regionaldepartementet skal i hovedsak brukes innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Noe av innsatsen blir benyttet utenfor virkeområdet, som en særlig regionalpolitisk innsats for å utløse potensial og fremme utvikling i alle deler av landet.

Midler fra kap. 551, post 60 finansierer aktiviteter under alle de tre hovedmålene. I forhold til kap. 551, post 60, er det fylkeskommunene som gjennom fylkesplanleggingen skal fastsette egne mål, strategier, oppfølgingskriterier og resultatkrav for bruk av midlene. Disse skal være i samsvar med hovedmålene og

synliggjøres i fylkesplanens handlingsprogram og/eller regionale/lokale utviklingsprogram.

Fylkeskommunene skal påse at forvaltningen av de midler som stilles til disposisjon over kap. 551, post 60, er i tråd med statsstøttereglene innenfor EØS-avtalen, jf. The EFTA Surveillance Authority's State Aid Guidelines.

Retningslinjene for både kap. 551, post 60 og kap. 552, post 72 er revidert med bakgrunn i nødvendige oppdateringer og presiseringer. Dette gjelder blant annet retningslinjenes forhold til bestemmelser i EØS-avtalens regional- og statstøtteregelverk. De reviderte retningslinjene vil gjelde kun for 2006, siden nye retningslinjer vil tre i kraft fra 1.1.07. Disse vil bli utarbeidet med utgangspunkt i EUs nye regional- og statstøtteregelverk. De reviderte retningslinjene for kap. 551, post 60 er lagt ved brevet som vedlegg 6.

Aktørenes rolle på regionalt nivå, herunder Innovasjon Norges rolle.

I de reviderte retningslinjene legges til grunn at det skal være et klart skille mellom det strategiske og det operative ansvaret for bruk av midlene. Fylkeskommunene skal selv ikke være operatør for direkte bedriftsrettede virkemidler, og med unntak for kommunale/regionale næringsfond, skal fylkeskommunene benytte IN som operatør for slike ordninger.

Kommunale næringsfond

Kommunale næringsfond styrker kommunenes egne muligheter til å drive lokalt næringsutviklingsarbeid og er derfor et viktig bidrag til lokal verdiskaping. Det er lagt til grunn en samlet ramme på 100 mill. kr til en gjeninnføring av kommunale næringsfond i alle deler av det distriktspolitiske virkeområdet. Midlene til kommunale næringsfond er fordelt til fylkene som en skjønnstildeling. Ved fordelingen av rammen mellom fylkene har departementet tatt hensyn til distriktspolitisk virkeområde og folketall for den enkelte kommune, samt størrelsen på evt. kraftfond/hjemfallsfond. Dette er sammenfallende med hvordan midlene ble fordelt da næringsfond var en egen post på statsbudsjettet. Vi presiserer at dette ikke er en øremerking, men et beregningsgrunnlag i forhold til den summen det enkelte fylke får tildelt.

Departementet har ikke utarbeidet egne retningslinjer for bruken av kommunale næringsfond. Retningslinjene for kap. 551, post 60 gjelder for alle midlene under denne posten. Disse retningslinjene må ses på som et rammeverk og det er opp til den enkelte fylkeskommune om de vil utarbeide mer detaljerte retningslinjer. Med tanke på bedriftene er det viktig at partnerskapet regionalt blir enig om en ryddig arbeidsdeling mellom kommuner med næringsfond og Innovasjon Norge når det gjelder direkte bedriftsrettet støtte. Departementet er positiv til at enkelte fylker legger opp til at flere kommuner samarbeider om forvaltningen av fondene.

Kommunale næringsfond er ikke notifisert til ESA som en egen støtteordning.

Når det gjelder forvaltning av de kommunale/regionale næringsfondene, legges det derfor opp til at tildeling fra fondene i hovedsak tildeles i henhold til EØS-avtalens regelverk for bagatellmessig støtte og gruppeunntak. Det vises til ytterligere omtale i reviderte retningslinjer, vedlegg 6. Østlandsforskning gjennomfører en kartlegging på vegne av departementet som skal gi grunnlag for en eventuell notifikasjon av kommunale næringsfond. Det kan være aktuelt med en ytterligere oppfølging av denne kartleggingen.

Under punktet *rapportering* i dette brevet blir det informert om endringer i rapporteringen til Kommunal- og regionaldepartementet fra og med 2006. Departementet ønsker en helhetlig oversikt over aktiviteter og har utarbeidet noen felles rapporteringskrav for alle aktører som forvalter virkemidler for distrikts- og regionalpolitikken. Denne endringen innebærer bl.a. at alle kommuner som får midler over posten blir bedt om å rapportere etter felles mal fra og med 2006. Departementet vil komme tilbake med et eget brev tidlig i 2006 om innholdet i rapporteringen, organiseringen og sammenstillingen av rapportene fra kommunene.

Regional omstilling

I flere fylker finnes det regioner og lokalsamfunn med til dels store omstillingsutfordringer. Fylkeskommunene avgjør selv hvordan virkemidlene og ulike virkemiddelaktører skal benyttes for å møte omstillingsutfordringene. Departementet ønsker at Innovasjon Norge skal være et nasjonalt kompetanseorgan på omstillingsområder. Innovasjon Norge vil derfor også i 2006 få midler av departementet til å utøve en rolle som konsulent, pådriver og kvalitetssikrer overfor omstillingsarbeidet i fylkene. KRD har i årene etter innføringen av budsjettreformen i 2003, bedt fylkeskommunene om å redegjøre for større omstillingsutfordringer i det enkelte fylke jf. brev datert 28. juni 2004. Fristen for disse innspillene har blitt satt til 1. august hvert år. Vi ber om denne typen innspill også i 2006 med tanke på utfordringer i 2007.

Annet

Når det gjelder vannforsyning og havneinvesteringer, ber vi fylkeskommunene benytte kompetansen i ansvarlige forvaltningsorgan i sin behandling av søknader, dvs. hhv. Nasjonalt folkehelseinstitutt og Kystverket.

Fylkeskommunene må lage oppdrags- eller tilskuddsbrev til virkemiddelaktører som skal forvalte midler på vegne av fylkeskommunen. Det er viktig at tilskuddsbrev blir sendt til aktuelle virkemiddelaktører så raskt som mulig etter at rammene er klare, og senest innen utgangen av første kvartal. Dette av hensyn til forutsigbarhet hos virkemiddelaktørene.

Det er også viktig at midlene blir overført til virkemiddelaktørene etter avtale eller så tidlig som mulig slik at virkemiddelaktørene unngår likviditetsproblemer.

5. Budsjetstyring, regnskap, rapportering og dialog

Mål- og resultatstyring

Når det gjelder de bedriftsrettede virkemidlene i Innovasjon Norge, er det fra 1. januar 2005 etablert et nytt mål- og resultatstyringssystem. I tråd med dette systemet gjennomføres årlige kundeundersøkelser. De bedriftsrettede virkemidlene blir også med jevne mellomrom evaluert i forhold til Innovasjon Norges mål og delmål. I tillegg til dette er det behov for evalueringer som gir svar på om de overordnede målene for politikkområdet nås. Departementet vil evaluere bruken av midlene over kap. 551 post 60 i 2007. Vi vil komme nærmere tilbake til hvordan vi vil involvere fylkeskommunene i dette arbeidet. Resultater av evalueringen vil bli rapportert til Stortinget på egnet måte.

Rapportering

A. Årlig rapportering

Det skal årlig, innen 21. april, oversendes en samlet rapport til departementet over bruken av alle midlene som bevilges over kap. 551, post 60, inkludert midler til andre virkemiddelaktører. Årsrapporten skal være todelt, en beskrivende del og en statistikkdel.

Kommunal- og regionaldepartementet ønsker en bedre synliggjøring av bruken og resultatene av de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene over departementets budsjettområde. I løpet av 2005 er det derfor arbeidet med å konkretisere en målstruktur og utvikle et sett av felles årlige rapporteringskrav for bruken av de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene på tvers av virkemiddelaktører og poster på statsbudsjettet. Hovedmålene er listet opp under punkt 5. i dette brevet. Endringen skal bidra til at den samlede innsatsen på programområde 13.50 i statsbudsjettet blir bedre synliggjort og den skal gi et bedre grunnlag for både læring og resultatvurdering på tvers av aktører og forvaltningsnivå. Valg av målstruktur er en viktig første del av arbeidet med å forbedre mål- og resultatstyringen på departementets midler. Kommunal- og regionaldepartementet vil arbeide videre med spørsmål om hvordan utnytte materialet bedre i lærings- og styringsøyemed og vi vil også gå nærmere inn på spørsmålet om felles indikatorer for evalueringer. Endringene er ikke ment som grunnlag for styring av fylkeskommunenes prioriteringer og virkemiddelbruk.

Det EDB-baserte rapporteringssystemet, Rapp 551.60 er endret fra og med 2006. I tillegg vil det komme et eget brev om hvordan innhenting og organisering av rapporteringen fra kommunene vil bli gjennomført. Departementet vil som før innhente oversikter over bruken av midler som er delegert fra fylkeskommunene til Innovasjon Norges distriktskontor fra Innovasjon Norge sentralt. Gjennom Rapp. 551.60, skal imidlertid fylkeskommunene fortsatt gi en oversikt over fordelingen av midler på ulike aktører som forvalter midler fra kap. 551, post 60. I vedlegg 3 gis det en oversikt over de hovedtypene av aktiviteter fylkeskommunene skal rapportere på.

Viktige endringer i forhold til rapporteringen omtales her og utdypes ytterligere i vedlegg 4, Årsrapportering til KRD med definisjoner.

For departementet er informasjon om virkemiddelbruk på ulike geografiske nivå et helt sentralt grunnlag for vurdering og presentasjon av innsatsen i distrikts- og regionalpolitikken. Vi har behov for presentasjon av data fordelt på soner i det distriktspolitiske virkeområdet, arbeidsmarkedsregioner etter sentralitet, fylker og landsdeler. På bakgrunn av dette behovet skal virkemiddelaktører, så langt det er mulig, registrere innsats på kommunenivå.

I det nye rapporteringsopplegget legges det også opp til at alle skal registrere tiltak som treffer unge eller kvinner spesielt eller som har som formål å treffe kvinner og unge spesielt. Vi ber også om at satsinger som er har som formål å treffe innvandrere spesielt eller har tiltak rettet mot miljøforbedringer registreres.

I vedlegg 4 er kvinnetiltak, ungdomstiltak og tiltak rettet mot innvandrere og miljø definert. Det nye systemet legger opp til at alle midler fra fylkeskommunene til Interreg-prosjekter skal registreres i Rapp. 551.60, både for midler som skal dekke nasjonalt bidrag og for prosjektmidler fra fylkeskommunene.

Endringene i rapporteringen innebærer bl.a. at aktører som hittil ikke har rapportert etter felles mal, som kommuner, regionråd og organ på tvers av fylker (som for eksempel Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag), blir bedt om å rapportere etter felles mal fra og med 2006. Fylkeskommunene er informert om dette i brev datert 11. november 2005 og har gitt tilbakemeldinger bl.a. på et eget seminar i Trondheim 28. og 29. november 2005.

Det vil også fremover bli mulighet for å legge inn fylkesvarianter i Rapp. 551.60, dvs. mer spesifisert informasjon om det enkelte tilsagn enn det departementet ber om.

Departementet har i flere år fokusert på kvaliteten på rapporteringen gjennom Rapp. 551.60. For å sikre god rapportering også fra budsjettåret 2006 er det viktig at alle som skal legge inn data i Rapp. 551.60, bruker hjelpeteksten i Rapp. 551.60 aktivt.

Departementet foreslår også endringer i de beskrivende rapportene. Dagens rapporter fra fylkeskommunene er svært ulike i oppbyggingen, særlig i forhold til hvilket nivå mål og strategier for innsatsen er beskrevet på. Vi ber om at den beskrivende rapporten kobles til bruk av virkemidler (kr.) i forhold til mål, utfordringer og strategier i fylket, samt at de skal inneholde eksempler på innsats og få frem utvikling i samarbeidsprosjekt knyttet til virkemiddelbruken. Den beskrivende rapporten skal være på maks. 5 sider.

Endringene i rapporteringskravene vil bli iverksatt fra og med 2006 og presiseres i vedlegg 4. Departementet vil vurdere behovet for ytterligere informasjon og opplæring i 2006.

I forbindelse med årsrapporten for 2004, ble det gitt en individuell tilbakemelding til alle fylkeskommunene. Hovedinntrykket av årsrapporten for 2004 er at flere har omtalt de andre aktørene som får bevilgninger fra fylkeskommunene fra denne posten. Dette er ett av de forbedringspunktene som departementet har fokusert på. Arbeidet med å forbedre årsrapportene har vært viktig som grunnlag for de endringene som er foreslått fra 2006. Departementet vil gi skriftlig tilbakemelding på årsrapportene for 2005.

B. Rapportering 1. halvår 2006

Fylkeskommunene skal innen 1. august 2006 sende inn en kort rapportering som gir grunnlag for departementets rapportering til Stortinget i forbindelse med kommende års statsbudsjett. Denne rapporten skal inneholde en oversikt over hvordan rammene er planlagt disponert på de ulike forvaltningsaktører (for eksempel Innovasjon Norge, SIVA, fylkeskommunen selv og kommunene).

C. Oppgjør av tidligere budsjettposter (etablert før 1. januar 2003)

Følgende budsjettposter for 2002 er ikke oppgjort:

Kap. 551 post 51 Tilrettelegging for næringsutvikling

Kap. 551 post 55 Etablererstipend

Kap. 551 post 57 Tilskudd til Interreg

Kap. 552 post 54 Program for vannforsyning

Kap. 552 post 56 Omstilling og nyskaping

I 2002 ble det fra departementets side gitt adgang til å gi tilsagn med varighet i tilsagnsåret samt de tre påfølgende budsjettår. I helt spesielle tilfeller kunne det gis ytterligere ett års forlengelse. Dette betyr at enkelte tilsagn fra budsjettåret 2002 ikke vil bli oppgjort før etter årsskiftet 2006/2007. Det er viktig at fylkeskommunen følger opp enkelttilsagn gitt fra fylkeskommunal ramme og tilsagn som er gitt via fylkeskommunen fra departementet slik at de blir avsluttet innen fastsatt tidspunkt.

Etablert praksis i forbindelse med innrapportering av disse postene opprettholdes og videreføres til utgangen av 2006. For kap. 551 post 51 skal "Fylkerapp" (elektronisk rapporteringssystem) fortsatt brukes ut 2006 for de tilsagn som ikke er oppgjort. Kvartalsrapport sendes til departementet som tidligere praksis.